

ARTICULUS III.

Utrum homo dicat ibi compositum ex duabus substantiis tantum.

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur, quod homo non deat nisi compositum ex duabus substantiis. Homo enim praedicatur de Christo et de Petro, et non acquivoce dicitur. Sed cum dicitur de Petro, nihil praedicatur nisi compositum ex duabus naturis vel substantiis. Ergo et cum dicitur de Christo.

2. Praeterea, in symbolo Athanasii dicitur: *Si est anima rationalis et caro unus est homo, ita Deus et homo unus est Christus.* Sed anima non includit in sua significatione carnem, nec e converso. Ergo nec homo dicit Divinitatem, nec e converso.

3. Praeterea, nihil est in Christo praeter tres substantias. Si ergo homo diceret tres substantias, tunc Christus erit tantum homo, quod est falsum.

4. Praeterea, totum non dicitur uniri parti; sed pars toti, vel parti. Si ergo homo diceret tres substantias, videretur quod non posset dici homo uniri Dei Filio.

Sed contra, homo est habens humanitatem. Sed habens humanitatem est divina persona. Ergo cum humanitate, quae continet duas substantias, hoc nomen homo, dictum de Christo, dicit etiam divinam personam; et sic dicit tres substantias.

Praeterea, omne praedicatum substantiale continet aliquo modo suum subjectum. Sed hoc nomen homo praedicatur de Filio Dei non accidentaliter. Ergo continet personam Filii Dei; et sic non dicit tantum compositum ex duabus substantiis.

Solutio. Respondeo dicendum, quod in quolibet nomine est duo considerare: scilicet id a quo imponitur nomen, quod dicitur qualitas nominis; et id cui imponitur, quod dicitur substantia nominis; et nomen, proprie loquendo, dicitur significare formam sive qualitatem, a qua imponitur nomen; dicitur vero supponere pro eo cui imponitur. Prima ergo opinio dicit, quod hoc nomen homo, quantum ad significatum et quantum ad suppositum, non dicit nisi constitutum ex duabus substantiis: quia hoc constitutum ex duabus substantiis est hypostasis subsistens, pro qua potest fieri suppositio huius nominis homo. Secunda vero opinio dicit, quod constitutum ex duabus substantiis tantum, non est hypostasis subsistens, sed natura, in qua subsistit Verbum Dei; unde non potest ponere, quod constitutum ex duabus substantiis tantum sit suppositum cui nomen imponitur, sed forma a qua imponitur, scilicet humanitas: illud vero cui nomen imponitur, quod est subsistens in humana natura, est persona Verbi; et ideo hoc nomen homo comprehendit tres substantias; sed duas ex parte significati, tertiam ex parte suppositi.

Ad primum ergo dicendum, quod diversitas suppositionis non facit aequivoconem; sed diversitas significati.

Ad secundum dicendum, quod Athanasius accipit hominem ex parte naturae significatae.

Ad tertium dicendum, quod termini in praedicatione positi tenentur formaliter, in subjecto vero materialiter; unde hoc nomen homo supponit suppositum aeternum, quod subsistit in duabus naturis et tribus substantiis; praedicatur vero tantum na-

turam humanam. Unde si diceretur quod est tantum homo, excluderetur omnis natura alia ab humana; et propter hoc non conceditur, quod sit homo tantum.

Ad quartum dicendum, quod homo dicitur proprie et simpliciter unius Filio Dei: quia dicit id quod unitur, seu conjungitur, scilicet humanam naturam, quae est quasi pars in hac unione; et id in quo fit unio, scilicet suppositum unum.

QUAESTIO II.

Deinde quaeritur de his quae pertinent ad secundam opinionem; et circa hoc quaeruntur tria: 1.º utrum Christus sit unum; 2.º utrum habeat unum esse; 3.º utrum persona Christi post incarnationem fuerit composita.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum Christus sit duo neutraliter.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur, quod Christus sit duo neutraliter. Isidorus enim dicit in lib. de Trinit. (1): *Mediator Dei et hominum, homo Jesus Christus, quamvis aliud sit de Patre, aliud de virgine, non tamen ab eis.* Sed ubicumque est aliud et aliud, ibi sunt duo. Ergo Christus est duo.

2. Praeterea, Christus est unum unitate increata, et est unum unitate creata. Unitas autem creata non est unitas increata. Ergo Christus est duo.

3. Praeterea, sicut in Trinitate sunt tres personae in una essentia; ita in Christo sunt duae naturae in una persona. Sed propter unitatem naturae dicuntur Pater et Filius unum, quamvis non unus. Ergo et propter unitatem personae Christus debet dici unus, et non unum, sed duo propter dualitatem naturarum.

4. Praeterea, Christus secundum quod est Deus, est aliquid quod est Pater; et secundum quod est homo, est aliquid quod est mater. Sed hoc quod est Pater, non est hoc quod est mater. Ergo Christus est aliquid et aliquid; et ita est duo.

5. Praeterea, Christus est aliquid passibile et aliquid impassibile. Sed passibile non est impassibile. Ergo Christus est aliquid et aliquid. Ergo non est unum.

6. Praeterea, secundum Damascenum (de Fide lib. 3, cap. 7), Christus totus est ubique, non tamen totum. Sed est ubique secundum quod est Deus. Ergo Christus non est totum Deus. Sed ex hoc quod est Deus, est aliquid. Ergo est aliquid et aliquid; et sic idem quod prius.

7. Praeterea, Christus non est tantum homo. Sed homo praedicatur aliquid unum de ipso. Ergo Christus non est tantum unum aliquid: ergo est duo.

Sed contra, quod dicitur est, ideo est, quia unum numero est. Si ergo Christus non est unum, nihil est; quod falsum est.

Praeterea, major est convenientia naturae humanae in Christo ad naturam divinam, quam acci-

dentis ad subjectum. Sed accidens cum subjecto non facit numerum. Ergo nec ratione naturae humanae et divinae dicitur Christus esse duo.

Praeterea, ea quae non sunt unum, non possunt de se invicem praedicari. Sed Deus praedicatur de homine Christo, et e converso. Ergo Christus est unum.

Solutio. Respondeo dicendum, quod neutrum genus est informe et indistinctum; masculinum vero est formatum et determinatum; unde masculinum non praedicatur absolute nisi de re perfecta subsistente; neutrum vero genus de re perfecta subsistente, et de non perfecta; unde non potest dici, quod albedo vel humanitas Petri est aliquid, sed quod est aliquid; de Petro autem possumus dicere, quod est aliquid; et quod est aliquid Similiter in Christo de persona potest dici est aliquid, et est aliquid; de natura autem quod est aliquid, et non quod est aliquid. Secundum igitur secundam opinionem, de qua agitur, illud aliquid quod est natura assumpta, non praedicatur de Christo: quia non habet rationem hominis, sed humanitatis. Aliquid ergo, secundum quod praedicatur de Christo, non significat tantum naturam, sed suppositum naturae; et quia plurale est geminatum singulare, ideo Christus non posset dici aliqua, nisi esset in eo duo supposita naturarum; quod negat secunda opinio, et similiter tertia; et ideo utraque opinio dicit, quod Christus est unum; sed secunda dicit, quod est unum per se; tertia vero, quod est unum per accidens, sicut albus homo. Sed prima opinio dicit, quod assumptum non tantum habet rationem humanitatis, sed etiam hominis; et tamen non potest dici aliquid, quia est alteri digniori adjunctum, sed dicitur aliquid, et illud aliquid praedicatur de persona assumente; et ideo sequitur quod Christus sit aliquid, scilicet assumens, et aliquid, scilicet assumptum; et quod sit duo neutraliter, sed non masculive.

Ad primum ergo dicendum, quod aliud partitivum est; unde requiritur aliquid a quo dividatur. Cum autem dicitur, *Christus est aliud et aliud, cum aliud non praedicatur naturam tantum, sed suppositum naturae* (quia humana natura de Christo non praedicatur), requiritur quod sit ibi aliquid distinctum vel divinum a supposito humanae naturae, quod de Christo praedicatur. Hoc autem non potest esse secundum secundam opinionem: quia suppositum divinae naturae non est aliud a supposito humanae naturae; nec divina natura, quae de Christo praedicatur, est aliud a supposito ejus, nec per consequens a supposito humanae naturae. Unde secundum hanc opinionem Christus non dicitur proprie aliud et aliud; sed exponendum est, alterius et alterius naturae. Prima vero opinio, quae distinguit supposita naturarum, potest dicere quod Christus est aliud et aliud.

Ad secundum dicendum, quod termini numerales, ut in 1 dictum est, se habent communiter ad personam et naturam; unde loquendo de unitate personali, est tantum una in Christo, secundum quam dicitur unus Christus; loquendo autem de unitate naturali, est duplex unitas. Non tamen sequitur quod Christus sit unum et unum; quia unum quod de Christo praedicatur, non refertur tantum ad naturam, sed ad suppositum naturae, quod non geminatur.

Ad tertium dicendum, quod natura divina praedi-

dicitur in recto de personis propter identitatem rei; sed duae naturae quae sunt in Christo, non praedicantur de eo in recto: quamvis enim divina natura praedicatur de eo in recto, non tamen humana, sicut nec de aliquo alio homine. Si autem tres personae differrent secundum rem a natura, quamvis esset una numero in eis, non tamen posset propter hoc dici, quod tres personae essent unum simpliciter; sed forte quod essent unus Deus; sicut multi homines dicuntur unus populus.

Ad quartum dicendum, quod cum dicitur, *Christus est aliquid quod est mater*, ly aliquid non praedicatur tantum naturam, sed suppositum naturae, ut patet ex praedictis; relativum autem refertur ad antecedens (1), non gratia suppositi, sed gratia naturae: mater enim non convenit cum filio in supposito, sed in natura: relativum autem non refertur idem secundum suppositum, sed quandoque idem secundum naturam speciei. Cum vero dicitur: *Est aliquid quod est Pater*, ly aliquid praedicatur naturam divinam: unde ex hoc sequitur quod humana natura non sit divina natura, non autem quod Christus sit duo.

Ad quintum dicendum, quod cum dicitur, *Christus est aliquid passibile*, ly aliquid non praedicatur naturam, sed suppositum humanae naturae; quia proprietates naturae d-nominatae praedicantur de supposito, quamvis natura de eo non praedicatur, et etiam proprietates partium. Petrus enim quamvis non sit capillus, est tamen crispus. Cum vero dicitur, *Christus est aliquid impassibile*, ly aliquid praedicatur suppositum divinae naturae, quod non est aliud quam suppositum humanae naturae; vel etiam divinam naturam, quae non est aliud a suo supposito. Unde non sequitur quod sit ibi aliud et aliud: media enim falsa est quae dicit quod aliquid passibile non est aliquid impassibile: idem enim suppositum quod est passibile secundum unam naturam, est impassibile secundum aliam.

Ad sextum dicendum, quod totus refertur ad personam, totum autem ad naturam. Totum autem, secundum quod hic sumitur, est cui nihil deest et quia nihil deest de personalitate Filii, quam significat nomen Christi, secundum quod est (2) ubique, quia est persona aeterna; ideo dicitur totus ubique. Deest autem aliquid de natura ei, secundum quod non est ubique; sed tamen illud aliquid non praedicatur de Christo. Unde non sequitur quod Christus sit aliquid et aliquid; sed quod in eo sit aliquid et aliquid.

Ad septimum dicendum, quod termini in praedicatione positi tenentur formaliter: unde non conceditur ista, quod Christus sit tantum homo; quia excluderetur omnis alia natura. Ly aliquid autem, et ly unum non determinant aliquam formam vel naturam; sed determinatum suppositum, secundum quod de Christo praedicantur: non enim determinant nisi illud circa quod ponuntur. Unde si diceretur: *Christus est tantum unum, vel tantum aliquid*, non excludit aliam naturam, sed aliud suppositum: et ideo haec est vera: *Christus est tantum aliquid unum*; et est in processu illo fallacia consequentis, quia aliquid unum est superius ad hominem. Procedit ergo negative ab inferiori ad superius, cum dictione exclusiva.

(1) *Al.* accidens.

(2) *Al.* secundum quod non sit.

(1) Vel juxta usitatum inscriptionem lib. I de summo Bono vel Sententiarum cap. 16, ubi paulo alius verbis ait: *Mediator Dei et hominum homo Christus Jesus, nequaquam alter in humanitate, alter in deitate est, sed in utroque natura idem unus est*; et sumitur ex Gregorio, lib. 18 Moral., cap. 56, vel in aliis exemplaribus cap. 27, versus finem. (*Ex edit. P. Nic. lat.*)

ARTICULUS II.

Utrum in Christo non sit tantum unum esse.
(5 p., quaest. 17, art. 5.)

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quod in Christo non sit tantum unum esse. Omnis enim forma substantialis dat esse. Sed anima est forma substantialis. Ergo dat esse. Sed non dat esse divinae personae, quia hoc est aeternum. Ergo dat aliud esse: ergo in Christo non tantum est unum esse.

2. Praeterea, unum est esse (1) Filii Dei et Patris. Si ergo unum est esse hujus hominis et Filii Dei, unum erit esse hujus hominis et Dei Patris. Sed nulla est major unio quam ea quae est aliquorum secundum esse unum. Ergo humanitas est unita Deo Patri.

3. Praeterea, in divinis non est esse nisi essentialiter. Si ergo unio humanae naturae ad divinam facta est in esse Filii Dei, facta est in essentialiter: quod est impossibile.

4. Praeterea, definitio est oratio indicans quid est esse (2). Sed homo secundum eandem definitionem praedicatur de Christo et de Petro. Ergo est idem esse humanitas illius hominis cum esse Petri secundum speciem. Sed esse Filii Dei non est idem specie cum esse Petri. Ergo in Christo non est tantum unum esse.

5. Praeterea, de quocumque responderi potest ad quaestionem factam per *an est*, habet proprium esse. Sed haec quaestio fit non tantum de persona, sed etiam de natura. Ergo esse non tantum est personae, sed etiam naturae. In Christo autem sunt duae naturae. Ergo in Christo sunt duo esse.

Sed contra, omne quod habet per se esse, est subsistens. Si ergo in Christo est duplex esse, sunt ibi duo subsistentia: ergo duae hypostases: quod supra improbatum est.

Praeterea, quaecumque differunt secundum esse, unum eorum non praedicatur de altero. Sed Deus est homo, et e converso. Ergo est esse unum Dei et hominis.

Praeterea, unum non est nisi unum esse. Sed Christus est unum, ut dictum est. Ergo habet unum esse tantum.

Solutio. Respondeo dicendum, quod secundum Philosophum 3 Metaph. (text. 6), esse duobus modis dicitur. Uno modo secundum quod significat veritatem propositionis, secundum quod est copula; et sic, ut Commentator ibidem dicit, ens est praedicatum accidentale; et hoc esse non est in re, sed in mente, quae conjungit praedicatum cum subjecto, ut dicit Philosophus in 6 Metaph. (text. 6). Unde de hoc non est hic quaestio. Alio modo dicitur esse, quod pertinet ad naturam rei, secundum quod dividitur secundum decem genera; et hoc quidem esse est in re, et est actus entis resultans ex principis rei, sicut lucere est actus lucentis. Aliquando tamen sumitur esse pro essentia, secundum quam res est: quia per actus consequeruntur significari eorum principia, ut potentiae vel habitus. Loquendo igitur de esse secundum quod est actus entis, sic

(1) *Al. dicit esse.*

(2) *Addit Nicolai (ut Philosophus dicit): In actis veris colligitur ex lib. 1 Topicorum, cap. 4: prius autem ad marginem indicatur cap. 5.*

dico, quod secundum secundam opinionem oportet ponere tantum unum esse; secundum alias autem duas oportet ponere duo esse. Ens (1) enim subsistens, est quod habet esse tamquam ejus quod est, quamvis sit naturae vel formae tamquam ejus quod est: unde nec natura rei nec partes ejus proprie dicuntur esse, si esse praedicto modo accipiatur; similiter autem nec accidentia, sed suppositum completum, quod est secundum omnia illa. Unde etiam Philosophus dicit in 2 Metaph. (cap. 5), quod accidens magis proprie est entis quam ens. Prima ergo opinio, quae ponit duo subsistentia, ponit duo esse substantialia; similiter tertia opinio, quia ponit quod partes humanae naturae adveniunt divinae personae accidentaliter, ponit duo esse, unum substantiale, et aliud accidentale; secunda vero opinio, quia ponit unum subsistens, et ponit humanitatem non accidentaliter advenire divinae personae, oportet quod ponat unum esse. Impossibile est enim quod unum aliquid habeat duo esse substantialia; quia unum fundatur super ens: unde si sint plura esse, secundum quae aliquid dicitur ens simpliciter, impossibile est quod dicatur unum. Sed non est inconveniens quod esse unius subsistentis sit per respectum ad plura, sicut esse Petri est unum, habens tamen respectum ad diversa principia constituenta ipsum: et similiter suo modo unum esse Christi habet duos respectus, unum ad naturam humanam, alterum ad divinam.

Ad primum ergo dicendum, quod forma facit esse; non ita quod illud esse sit materiae aut formae, sed subsistentis. Quando ergo compositum ex materia et forma est per se subsistens, acquiritur ex forma illi composito esse absolutum per se; quando autem non est per se subsistens, non acquiritur per formam esse illi composito; sed subsistenti cui hoc adiungitur, acquiritur respectus secundum esse ad hoc quod ei additur: sicut si ponamus hominem nasci sine manu, et manum per se separatim fieri, et postea ei miraculose conjungi, constat quod forma manus causabit esse manus per se subsistentis: sed postquam conjungitur homini, non (2) acquiritur ex forma manus aliquid esse manui, quia manus non habet esse proprium; sed acquiritur homini respectus ad manum secundum suum esse. Ita etiam dico, quod anima in Christo non acquirit proprium esse humanae naturae; sed Filio Dei acquirit respectum secundum suum esse ad naturam humanam, qui tamen respectus non est aliquid secundum rem in divina persona, sed aliquid secundum rationem, ut dictum est de unione, supra, dist. 2, qu. 2, art. 2, quaestione. 5, ad 5.

Ad secundum dicendum, quod aliud est de Deo et de omnibus aliis rebus: quia in Deo ipsa essentia subsistens est, unde sibi secundum se debet esse; immo ipsa est suum esse subsistens: unde essentia a persona non differt secundum rem: et ideo esse essentiae est etiam personae; et tamen persona et essentia ratione differunt. Quamvis ergo unum sit esse, potest tamen esse considerari vel prout est essentiae; et sic non unitur humanitas in esse divino, unde non unitur Patri: vel potest considerari prout est personae; et sic unitur in esse divino.

Et per hoc patet solutio ad tertium.

(1) *Al. ess.*

(2) *Al. dicit non.*

Ad quartum dicendum, quod Philosophus accipit ibi esse pro essentia, vel quidditate, quam signat definitio.

Ad quintum dicendum, quod illa objectio procedit de esse secundum quod signat veritatem propositionis: sic enim potest dici non tantum de his quae sunt in re, sed de his quae sunt in intellectu: de quibus potest locutio formari.

ARTICULUS III.

Utrum persona Verbi post incarnationem sit composita.
(5 p., qu. 2, art. 4.)

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur, quod persona Verbi post incarnationem non sit composita. Omne enim compositum est melius componentibus: quia bonum additum bono facit magis bonum. Sed Divinitate non potest esse aliquid melius. Ergo ex divinitate et humanitate non potest fieri una persona composita.

2. Praeterea, in Christo non est nisi persona aeterna. Sed nullum aeternum est compositum. Ergo persona Christi nullo modo est composita.

3. Praeterea, ad simplicitatem divinae essentiae pertinet quod non sit composita, nec alteri componibilis. Sed persona divina est aequalis simplicitatis cum essentia. Ergo nec in se potest dici composita, nec alteri componibilis.

4. Praeterea, sicut dicit Philosophus (5 Phys., text. 66), pars habet rationem materiae et imperfecti. Sed omnis imperfectio et materialitas a Deitate est aliena. Ergo non potest esse pars alicujus. Sed omnis compositio est ex partibus. Ergo persona Christi non potest esse composita ex Divinitate et humanitate.

5. Sed contra est quod dicit Damascenus (de Fide, lib. 5, cap. 5), duas naturas unitas invicem in unum compositam hypostasim Filii Dei.

6. Praeterea, Levitici 3 super illud: *Decimam partem Ephraim*, Glossa (1): *id est Christi humanitatem; ephi enim tres modios capiunt significat Trinitatem*. Ergo humanitas Christi est pars alicujus personae in Trinitate.

7. Praeterea, Athanasius in symbolo: *Sicut anima rationalis et caro unus est homo; ita Deus et homo unus est Christus*. Sed anima rationalis et caro sunt partes hominis. Ergo Deus et homo sunt partes Christi.

8. Praeterea, omne totum est compositum ex partibus. Sed Damascenus dicit (lib. 5 de Fide, cap. ult.), quod Christus totus fuit in inferno (2), non tamen totum; et similiter ubique est non totum, sed totus: quia non est ubique nisi secundum alteram naturam. Ergo duae naturae sunt partes personae Christi compositae ex eis.

Solutio. Respondeo dicendum, quod ad rationem totius pertinent duo. Unum scilicet quod esse totius compositi pertinet ad omnes partes: quia partes non habent proprium esse, sed sunt per esse totius, ut dictum est. Aliud est quod partes componentes causant esse totius. Secundum autem tertium et primum opinionem neutrum horum invenitur in Christo: quia opinio prima dicit, quod

(1) *Aequivalenter, non expresse, partim interlinealis, partim collateralis ex Isyehio, vel Hesychio (Et. edit. P. Nicolai).*

(2) *Nicolai reponit: fuit incarnatus, ex cap. 7, lib. cit.*

hic homo habet esse suum proprium; unde esse divinae personae ad ipsum non pertinet; similiter tertia opinio dicit, quod est esse superadditum ad esse divinae personae accidentaliter; unde anima et corpus non dicuntur partes personae, sicut nec accidentia subjecti; unde neutra ponit personam Verbi compositam. Sed secunda ponit unum esse in Christo; unde esse divinae personae pertinet ad utramque naturam. Non tamen illud esse causatur ex conjunctione naturarum, sicut esse compositi causatur ex conjunctione componentium. Unde secundum hanc opinionem persona Christi post incarnationem potest dici aliquo modo composita, in quantum ibi salvatur aliqua conditio compositi: non tamen est ibi vera ratio compositionis, quia deficit ibi altera conditio; unde etiam non est in usu modernorum hanc opinionem tenentium, quod dicant personam compositam. Nec dicendum, quod dicatur composita secundum expositionem nominis quasi cum alio posita: quia sic prima opinio et tertia ponent personam compositam sicut et secunda.

Ad primum ergo dicendum, quod in persona composita quamvis sint plura bona quam in persona simplici, quia est ibi bonum increatum et bonum creatum; tamen persona composita non est majus bonum quam simplex: quia bonum creatum se habet ad bonum increatum sicut punctus ad lineam, cum nulla sit proportio unius ad alterum; unde sicut lineae additum punctum, non facit majus; ita nec bonum creatum additum in persona bono increato facit melius: vel etiam quia tota ratio bonitatis omnium bonorum est in Deo; unde et ipse dicitur omne bonum; unde non potest sibi fieri additio alicujus boni quod in ipso non sit.

Ad secundum dicendum, quod persona non dicitur composita quasi esse suum sit ex multis constitutum (hoc enim est contra rationem aeterni), sed quia ad multa se extendit, quae assumuntur in illud esse.

Ad tertium dicendum, quod de ratione summae simplicitatis est quod nec sit composita ex partibus nec componibilis alteri tamquam pars. Sed autem persona non est composita, quia neque est pars neque ex partibus constituta.

Ad quartum dicendum, quod quamvis compositio quantum ad aliquid salvetur in incarnatione Verbi, nullo tamen modo est ibi ratio partis. Divinitas enim pars esse non potest, propter imperfectionem quae est de ratione partis: humana autem natura similiter non potest esse pars, quia composita non habet, vel etiam quia non causat esse personae quae dicitur composita. Et ideo Magister dicit in sequenti dist., quod inexplicabilis est illa compositio quae non est partium. Ratio autem dicitur a Magistro unio evigilata: quia tot comprehenduntur in persona quod exiguntur ad opus redemptionis, ut sit Deus qui possit, et homo qui debeat satisfacere.

Ad quintum dicendum, quod Damascenus dicit compositam hypostasim, in quantum est ibi aliquid de ratione compositionis, non quod sit simpliciter composita quantum est ad perfectam rationem compositionis.

Ad sextum dicendum, quod allegatio illa sumitur quantum ad similitudinem numeri, non quantum ad similitudinem totius et partis.

Ad septimum dicendum, quod similitudo illa

est quantum ad aliquid, et non quantum ad omnia, ut patet ex dictis.

Ad ultimum dicendum, quod totum, praeter hoc quod est compositum ex partibus, habet aliud de ratione sui, scilicet quod ei nihil deest eorum quae debet habere; et secundum hoc sumitur a Damasceno.

QUAESTIO III.

Deinde quaeritur de his quae pertinent ad tertiam opinionem; et circa hoc quaeruntur duo: 1.º utrum ex anima et corpore Christi fuerit aliquid compositum; 2.º utrum anima et corpus fuerint unita divinae personae accidentaliter.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum in Christo fuerit aliqua compositio animae et corporis. — (5 p., qu. 2, art. 3.)

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quod non fuerit aliqua compositio animae et corporis in Christo. Supra enim, dist. 2, probavit Magister, quod nomine humanae naturae intelligitur anima et corpus; nec ita accipitur in Christo sicut in aliis. Cum ergo in aliis hominibus accipitur humana natura pro eo quod compositum est ex anima et corpore; videtur quod in Christo accipitur pro partibus non compositis.

2. Praeterea, Damascenus dicit (lib. 3 de Fide, cap. 9), quod in Domino Jesu non est communem speciem accipere. Sed ex anima et corpore unitis consurgit natura speciei. Ergo videtur quod non fuerunt ad invicem unita in Christo.

3. Praeterea, post ultimam compositionem non potest esse alia compositio. Sed ultima compositio in natura est animae rationalis ad corpus. Ergo si ista unio esset in Christo, non posset sequi unio ad divinam personam.

4. Praeterea, anima non coniungitur carni nisi ut vivificet ipsam. Sed caro poterat vivificari ex unione ad ipsam vitam, scilicet Verbum. Ergo non oportuit quod carni uniretur.

Sed contra, homo univoce dicitur de Christo et aliis hominibus; alias non esset ejusdem speciei, nec per eum deberet satisfieri pro peccatis humani generis. Sed de ratione hominis, secundum quod praedicatur de aliis, est compositio animae et corporis. Ergo et in Christo fuit unio animae et carnis.

Praeterea, corpus non est animatum, nisi anima coniungatur ei quasi forma. Si ergo anima non fuisset unita corpori Christi quasi forma, fuisset corpus illud inanimatum; et ita non fuisset assumptibile.

Solutio. Respondeo dicendum, quod unio animae ad carnem constituit rationem hominis, et omnium partium ejus; unde remota anima, non dicitur homo nec oculus nec caro nisi aequivoce, sicut homo pictus; et ideo si tollatur unio animae Christi ad carnem ejus, sequitur quod non sit homo verus, nec caro ejus vera; quod est contra articulum fidei; et ideo haec opinio tertia non solum est falsa, sed haeretica, et in Concilio Ephesino sub Galesino I Papa condemnata. Tamen ista opinio videtur ex eodem fonte processisse cum prima, scilicet ex hoc quod credebant omne com-

positum ex anima et corpore habere rationem hominis; et ideo, quia prima opinio posuit animam et corpus unita ad invicem, esse assumpta, coacta fuit ponere hominem esse assumptum, et Christum esse duo. Haec autem opinio, ut hoc negaret, posuit animam et corpus esse assumpta non unita. Secunda vero utrumque evitat, ut dictum est.

Ad primum ergo dendum, quod non fuit intentio Magistri dicere, quod per humanam naturam in Christo significetur corpus et anima non unita; non enim quantum ad hoc assignat differentiam, sed quantum ad hoc quod humana natura in aliis consurgit ex omnibus quae substantialiter in ipsis sunt: in Christo autem non, sed solum ex corpore et anima.

Ad secundum dicendum, quod Damascenus loquitur quantum ad unionem Divinitatis ad humanam naturam, ex qua non consurgit tertia natura speciei quantum ad unionem animae ad corpus.

Ad tertium dicendum, quod compositio animae rationalis ad carnem est ultima in operibus naturae; sed compositio humanitatis ad personam Verbi non fit operatione naturae, sed virtute divina.

Ad quartum dicendum, quod Verbum vivificat carnem Christi active, et non formaliter: et ideo requiritur anima, quae formaliter vivificet.

ARTICULUS II.

Utrum humana natura Verbo accidentaliter uniat. — (5 p., quaest. 2, art. 6.)

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quod humana natura accidentaliter Verbo uniat. Ad Philip. 2, 7: *Habitu inventus ut homo*. Ergo cum habitus sit genus accidentis, videtur quod Deus fuerit homo accidentaliter.

2. Praeterea, omne quod advenit post esse completum, est accidens. Sed humana natura advenit Filio Dei post esse completum ipsius. Ergo advenit ei accidentaliter.

3. Praeterea, secundum Philosophum, in subiecto dicitur esse quod est in aliquo non sicut pars. Sed humanitas in Christo non est sicut pars, ut dictum est. Ergo est in eo sicut in subiecto. Sed in subiecto esse est proprium accidentis. Ergo unitur Verbo accidentaliter.

4. Praeterea, accidens est quod adest et abest praeter subiecti corruptionem. Sed humana natura hoc modo se habet ad personam Filii Dei. Ergo unitur ei accidentaliter.

Sed contra est Decretalis Alexandri Papae (1): *Cum (inquit) Christus sit perfectus Deus et perfectus homo; qua temeritate audent quidam dicere, quod Christus, secundum quod homo, non est aliquid?* Sed praedicatum accidentale non praedicat aliquid, sed aequaliter se habens. Ergo homo non est praedicatum accidentale.

Praeterea, Aristoteles in 1^a Physic. (text. 27), dicit: *Quod vere est (2), id est substantia, fit accidens nulli*. Sed humanitas est substantia. Ergo non potest dici accidens alicui.

(1) Tom. 5 Concilii, part. 2, sect. 2, ex Concilio Lateranensi 5, tit. de haereticis cap. 26, paulo aliter, et plenius. Refertur quoque, sed summarie tantum, extra de haereticis cap. *Cum Christus*, ad Archiepiscopum Rhemensium. (Ex edit. P. Nicolai).
(2) Nicolai quod illud quod vere est etc.

Expositio textus.

Quaeritur, an his locutionibus, Deus factus est homo etc. . . . dicitur Deus factus esse aliquid. Illic ponit tres quaestiones. Prima est, utrum homo aliquid praedicet de Christo. Et secundum primam et secundam opinionem praedicat aliquid, quia de eo praedicatur in quid, quia est unio substantialis; secundum vero tertiam opinionem non praedicat aliquid, sed aliquo modo se habens. Secundam quaestionem ponit ibi: *Et an ita convenienter dici: Utrum homo factus sit Deus, sicut Deus factus est homo: quod prima opinio concedit; secunda et tertia non, proprie loquendo, ut in sequenti dist. patebit.* Tertia quaestio est: *Si per huiusmodi locutiones non dicitur Deus factus aliquid, quis erit in his intellectus? et hanc ponit ibi: Et si ex his locutionibus non dicitur Deus factus esse aliquid, vel esse aliquid, quae sit intelligentia harum locutionum, et similium.*

Alii enim dicunt, in ipsa Verbi incarnatione hominem quemdam ex anima rationali et humana carne constitutum. Illic ponit positiones primae opinionis, non omnes, sed quae sufficient ad intellectum ejus: et prima positio est radix opinionis, scilicet quod anima et corpus assumuntur unita (quod est contra tertiam), non solum ad constituendam humanitatem, sed etiam hominem (quod est contra secundam), et hoc est quod dicit: *Hominem quemdam; et quod ista unio animae ad carnem, ex qua constituitur homo, praecedat unionem ad Verbum secundum intellectum; et hoc est quod dicit: Et ille homo coepit esse Deus; non autem tempore; et hoc est quod dicit: In ipsa Verbi incarnatione.* Secundam positionem ponit ibi: *Concedunt etiam hominem illum assumptum a Verbo, et unitum Verbo; et hoc est quod homo est assumptus, et quod assumens est assumptum, quod notatur in hoc quod dicit: Tamen esse Verbum; et quod per assumptionem Deus factus est homo; unde dicit: Et ea ratione tradunt dictum esse Deum factum hominem.* Tertia est quod homo factus est Deus, et e converso, ibi: *Unde vere dicitur: Deus factus est homo, et homo factus est Deus.* Quarta est quod homo dicit compositum ex duabus substantiis, ibi: *Cumque dicunt illum hominem ex anima rationali et humana carne subsistere, non tamen fatentur ex duabus naturis esse compositum.*

Et ne de suo tantum loqui videntur, hanc sententiam pluribus manuum testimoniis. Illic inducuntur auctoritates ad probandum primam opinionem.

Et sciendum, quod quatuor probant per praedictas auctoritates (1). Primum est, quod Christus est duo; quod probant per primam auctoritatem, quae incipit ibi: *Cum legitur, ex illo verbo, Utrumque simul unum personam.* Item per secundam, quae incipit, ibi, *Jesus Christus, ex illo verbo, Utraque substantia, scilicet divina et humana, Filius est unicus Dei Patris omnipotentis, ex illo, Aliud propter Verbum, et aliud propter hominem.* Item per quartam, quae incipit ibi: *Agnoscamus geminam substantiam, ex illo verbo, Utrumque autem simul, non duo, sed unus est Christus.* Quod autem dicitur, *Utrumque Christus, intelligendum est non proprie dici, sed materialiter; sicut paries et te-*

Praeterea, si est accidens, oportet quod alicui accidat. Non homini, quia per se convenit ei humanitas. Ergo accidit Filio Dei; quod est contra Boetium, qui dicit, quod in Deo non est aliquid accidens.

Solutio. Respondeo dicendum, quod quamvis hoc quod est accidens in se, possit esse aliquo modo substantia alicui, ut color albedini; tamen quod est in se substantia, non potest esse accidens alicuius, quamvis conjunctio unius substantiae ad alteram possit esse accidens, ut sic una substantia alteri accidentaliter advenire dicatur, sicut vestis homini. Sed hoc non potest esse nisi dupliciter: vel quod coniungatur ei secundum contactum, sicut vestis homini, vel sicut dolium vino; aut sicut mobile motori, sicut Angelus coniungitur corpori quod assumit. Et cum contactus non sit nisi corporum, oportet dicere, quod humana natura non potest advenire divinae personae nisi sicut mobile motori, ut dicitur Christus hoc modo assumpsisse naturam humanam, sicut Angelus assumit corpus, ut oculis mortalium videatur, sicut dicitur in littera; et sic Spiritus sanctus visus est in columba. Haec autem assumptio non vere facit praedicari assumptum de assumente, nec proprietates assumpti vere transfert in assumentem: non enim Angelus assumens corpus ad hominis similitudinem, vere est homo, nec vere habet aliquas proprietates hominis; neque Spiritus sanctus potest dici minor seipso propter speciem columbae in qua apparuit, ut dicit Augustinus (1). Unde patet quod haec opinio non potest dicere, quod Filius Dei vere sit homo, vel vere sit passus: et ideo cum neget veritatem articulorum, condemnata est quasi haeretica. Tamen etiam quantum ad hanc positionem procedit ab eodem fonte eum prima, scilicet ex hoc quod humana natura non assumeretur ad esse divinae personae. Unde prima opinio ponebat, quod assumptum habebat esse per se, in quo subsistebat; haec autem tertia opinio ponit, quod non subsistit assumptum, neque persona in eo, sed est esse accidentale superadditum.

Ad primum ergo dicendum, quod humana natura in Christo habet aliquam similitudinem cum accidente, et praecipue eum habitum, quantum ad tria. Primo, quia advenit personae divinae post esse completum, sicut habitus, et omnia alia accidentia. Secundo, quia est in se substantia, et advenit alteri, sicut vestis homini. Tertio, quia melioratur ex unione ad Verbum, et non mutat Verbum; sicut vestis formatur secundum formam vestientis, et non mutat vestientem. Unde antiqui dixerunt, quod vergit in accedens; et quidam propter hoc addiderunt, quod degenerat in accedens: quod tamen non ita proprie dicitur; quia natura humana in Christo non degenerat, immo magis nobilitatur.

Ad secundum dicendum, quod quamvis adveniat post esse completum, non tamen est accidentaliter adveniens: quia trahitur ad unionem in illo esse, sicut corpus advenit animae in resurrectione.

Ad tertium dicendum, quod quamvis non proprie possit dici pars, tamen aliquid habet de ratione partis; quod non habet accidens, ut patet ex dictis.

Ad quartum dicendum sicut ad secundum.

(1) Ex lib. 3 de Symbolo ad catechumenos, cap. 5 (Ex edit. P. Nicolai).

(1) Al. et secundum quod quatuor probant praedictas auctoritates.

ctum dicitur domus. Quod vero dicit, *Aliud et aliud*, intelligendum est, alterius et alterius naturae. Secundum quod probant, est quod homo factus est Deus: et hoc probant per tertiam auctoritatem, quae incipit ibi: *Quid natura humana in Christo homine meruit?* ex illo verbo, *Quibus mereretur iste homo una fieri persona cum Deo*. Item ex quinta, quae incipit ibi: *Ille homo, ut a Verbo Patri coaeterno in unitatem personae assumptus Filius Dei unigenitus esset, unde hoc meruit?* ex illo verbo, *Ex quo ille homo esse cepit*. Item ex sexta, quae incipit ibi: *Homo quicumque, ex illo verbo, Homo ille ab initio factus est Christus*. Item ex septima, quae incipit ibi, *Gratia Dei nobis in homine Christo commendatur, ex illo verbo, Una cum illo persona Filius Dei feret;* quod qualiter intelligendum sit, in sequenti dist. dicitur. Tertium est, quod homo sit assumptus; et hoc probant per auctoritatem quintam, quae incipit ibi: *Ille homo ut a Verbo Patri coaeterno in unitatem personae assumptus, Filius Dei unigenitus esset, unde hoc meruit?* quae expresse hoc dicit; et hoc in praecedenti dist. solum est: quia homo dicitur assumptus, id est natura hominis. Quartum quod probant, est quod homo constet ex duabus substantiis, per octavam auctoritatem, quae incipit ibi: *Christum non ambigimus esse Deum Verbum;* quae expresse hoc dicit; sed Hilarius loquitur quantum ad formam significatam, non quantum ad suppositum.

Sunt autem alii. In hoc capite ponit positiones secundae opinionis. Ponit ergo duas positiones ejus, in quibus tota consistit: prima est, quod assumptum est compositum ex anima et corpore per modum naturae humanae, quod patet ex hoc quod humana naturam, ex qua et divina dicitur Christum constare, statim exponit per animam et corpus, ex quibus non constat natura humana, nisi secundum quod sunt conjuncta ad invicem; et quod hoc compositum sit homo, habet ex unione ad divinam personam; unde dicit, quod homo ille non tantum constat ex anima et corpore, sed ex his et Divinitate. Quod autem dicit: *In parte consentiunt*, intendit quantum ad hoc quod utraque ponit quod homo praedicat de Christo quid, et quod anima et corpus sint unita ad invicem. Secunda positio est, quod persona Verbi ante incarnationem fuit simplex, sed post est composita. Et post hoc remouet duo inconuenientia quae videntur sequi: primum est quod persona Verbi sit alia quam primo: quod remouet ibi: *Nec est ideo alia persona quam prius*; secundum quod persona sit facta: quod remouet ibi: *Nec tamen persona illa debet dici facta persona*.

De hoc Augustinus in lib. Sententiarum Prospere ait. Hic ponit auctoritates probantes secundam opinionem; et probant duo: scilicet quod est una hypostasis, et quod persona post incarnationem est composita, quod satis patet in littera.

Sunt etiam alii qui in incarnatione Verbi non solum personam ex naturis compositam negant, verum etiam hominem aliquem, sive etiam aliquam substantiam, ibi ex anima et carne compositam vel factam differunt. Hic ponit positiones tertiae opinionis; et ponit quatuor, in quibus tota consistit: prima est, quod ex anima et corpore non sit aliquid unum; et hoc ponitur statim in principio; secunda, quod haec duo adueniunt divinae personae accidentaliter, sicut indumentum; et hoc ibi: *Sed*

sic illi duo, scilicet animam et carnem, Verbi personae vel naturae unita esse ajunt, ut non ex illis duobus vel ex his tribus, aliqua substantia vel persona ferret. Et deinde remouet duo inconuenientia. Unum quod sequitur ex prima positione, scilicet quod Deus non sit verus homo; et hoc ibi: *Qui ideo (1) dicitur verus factus homo, quia veritatem carnis et animae accepit.* Sed constat quod non potest evitare: quia remota unione animae ad corpus, non inuenitur veritas carnis; et praeterea adhuc si sit vera caro et vera anima, non erit verus homo, nisi sint unita. Secundum est quod sequitur ex secunda positione, scilicet, quod si anima et corpus aduenierint accidentaliter, non pertineant ad singularitatem divinae personae; quod remouet ibi: *Quae duo etiam in singularitatem vel unitatem suae personae accepisse legitur.* Patet etiam quod non potest hoc inconueniens evitare: quia non sequitur: Si non addit ad numerum personarum, ergo pertinet ad singularitatem divinae personae: sicut etiam columba in qua Spiritus sanctus apparuit (2), non auget numerum personarum, non tamen pertinet ad singularitatem personae Spiritus sancti. Tertia positio est, quod persona Verbi est simplex post incarnationem sicut ante; in quo convenit cum prima; et hoc ibi: *Et quia ipsa persona Verbi quae prius erat sine indumento, assumptione indumenti non est diuisa, vel mutata.* Quarta, quod homo de Deo non praedicat quid, sed habitum; et hoc ibi: *Qui secundum habitum Deum hominem factum dicunt;* et hoc probat ad inconueniens ducendo, ibi: *Nam si essentialiter, inquit illi, Deus esset homo, vel homo esse Deus intelligeretur; tunc si Deus assumpsisset hominem in sexu muliebri, et mulier essentialiter Deus esset et e converso; quod tamen patet non esse inconueniens.*

Ne autem et isti de suo sensu influere videantur, testimoniis in medium productis quod dicunt confirmant. Hic ponit auctoritates probantes hanc tertiam opinionem: primum quod probant, est quod persona ista non fuit mutata per incarnationem, et quod humana natura non auget numerum personarum; et hoc per primam auctoritatem. Sed hoc non est contra secundam opinionem, quae quamvis ponat personam compositam (3), non tamen mutat: nec sufficit ad probandum quod anima et corpus non pertineant ad singularitatem divinae personae, quia non est auctus numerus personarum. Secundum quod probant est (4), quod homo dicitur de Deo secundum habitum; et hoc per secundam auctoritatem, ibi: *Multis modis habitum dicimus, quae expresse dicere hoc videtur.* Item per tertiam, quae incipit ibi: *Si quaeritur ipsa incarnatio quomodo facta sit, ipsum Verbum Dei dico carnem factum, ex illo verbo, indutum.* Item ex quinta, sexta, et septima, quae Deum dicunt suscepisse hominem, aut humanam naturam, ut visibilibus esset. Sed non oportet quod omne quod suscipitur, sit accidens. Item ex ultima, quae incipit ibi: *Quomodo Dei Filius ex Maria est?* ex illo verbo: *Non fuit habitus ille tantum hominis; id est puri hominis, sed ut hominis: quia purus homo videbatur propter habi-*

(1) Al. quod ideo Deus.
(2) Al. deest apparatus.
(3) Al. deest assumptus.
(4) Al. secundum quod probatum est.

tum. Sed omnia haec per similitudinem dicuntur, et non per proprietatem, sicut ex praedictis patet. Tertium est, quod Christus dicitur homo, quia habuit corpus et animam ibi unita, ex quarta auctoritate, quae incipit ibi: *Dei Filius, cum sit Deus aeternus et verus, pro nobis factus est homo verus*

DISTINCTIO VII.

Positis sententiis, prolaticque testimoniis, intelligentis propositionum locationum ex quibus secundum singulas sententias, et prius seruantur primam.

Secundum vero primam dicitur Deus factus homo, et homo factus Deus: quia Deus coepit esse quaedam substantia rationalis, quae ante non fuerat, et illa substantia coepit esse Deus; et haec gratia, non natura vel meritis habuit. Unde recte dicitur (Rom. 1) Christus, in quantum homo, praedestinatus esse Filius Dei. Huic autem sententiae opponitur: Si illa substantia coepit esse Deus, et Deus illa, quaedam igitur substantia est Deus quae non semper fuit Deus; et quaedam substantia est Deus quae non est divina substantia; et Deus est aliquid quod non semper fuit quod et illi concedunt, Origenis testimonio inuenientes, qui ait: (1) Factus est sine dubio id quod prius non erat; sed addidit: Secundum carnem; secundum Deum. 2. vero erat prius, et non erat quando non erat. Aliis quoque pluribus modis illi sententiae potest opponi, quibus supersedemus, exercitationis studium lectori relinquentes, et ad alia propraerata.

Ita explanat secundam sententiam et eandem locutionem sensus.

In secunda vero sententia hujus distinctionis talis videtur ratio, ut cum dicitur a Deus factus est homo, intelligatur coepisse esse subsistens ex duabus naturis, vel tribus substantiis; et e converso a homo factus est Deus: a qua subsistens in duabus naturis coepit esse Deus; et converso dicitur, quia Deus assumpsit hominem, et homo assumptus est a Deo. Unde Augustinus dicit in lib. de Trinit. 1, cap. 45: « Talis fuit illa susceptio quae hominem faceret Deum, et Deum hominem. » Variatur autem intelligentia, cum dicitur: Deus est homo, et homo est Deus. Dicitur enim Deus esse persona subsistens in duabus et ex duabus naturis; et persona subsistens in duabus et ex duabus naturis, dicitur esse Deus, id est Verbum, vel natura divina. Potest enim praedicari persona simplex vel natura de persona composita. Non est autem, ut ait Joannes Damascenus (5), idem dicere naturam vel personam.

Et quo sensu dicitur Christum praedestinatum.

Isti dicunt Christum praedestinatum esse, scilicet personam illam, in quantum est homo, id est in quantum est subsistens ex duabus substantiis, scilicet anima et carne: nam quantum ad naturam Divinitatis non est ipse praedestinatus. Non ergo in quantum in ea vel ex ea subsistit, praedestinatus est; sed in quantum subsistit in aliis duabus substantiis, id est in anima et carne, hoc est in quantum est homo.

Qualiter exponatur auctoritates primae, quae haec videntur obscurae severitiae.

Determinant etiam auctoritates quae deum conveniunt sententiae, et huic videntur contradicere: ut cum legitur homo ille assumptus a Verbo in singularitate personae, vel factus una persona cum Verbo, id est natura humana intelligatur, quae Verbo unita est in singularitate personae, id est ita quod eadem persona quae prius erat, et simplex erat, sine incrementum numeri et immutata permanens, licet composita. Compositionis vero hujus aliam dicunt esse rationem quam sit in

(1) In eum locum Apostoli (Ex edit. P. Nicolai).
(2) Nicolai ad marginem, vel secundum spiritum, ut Origenis textus habet, ubi et subiungitur quod licet in latinis exemplaribus habetur praedestinatus, in Graecis tamen habetur tantum destinatus.
(3) Lib. 5, cap. 3 (Ex edit. P. Nicolai).
(4) S. Th. Opera omnia. V. 7.

et plenus, ex illo verbo: In eo vero plenus. Sed haec auctoritas non negat unionem animae et corporis, immo magis ponit, per hoc quod dicit veram naturam: non enim est natura humana nisi ex compositione animae et corporis.

aliis hominibus: quia hujus ex tribus, aliorum ex duabus substantiis est compositus. Negant quoque humanam naturam esse personam, vel Dei Filium; et sicut unum eundemque dicunt esse hominem et Deum, et filium hominis et Filium Dei; ita unum et idem, non aliud et aliud, sicut nec alium et alium.

Quaedam ponit quae praemissis videntur adersari.

Sed his videntur adversari quae subdit continentur capitulis. Ait enim Augustinus super Joan. (tract. 69): a Aliud est Verbum Dei, aliud homo; sed Verbum caro factum est, id est homo. Non itaque alia Verbi, alia est hominis persona: quoniam utrumque est Christus, et una persona. Idem ad Felicianum (1) (cap. 11): a Aliud Dei Filius est, aliud hominis filius; sed non alius. Item: a Dei Filius, aliud de Patre, aliud de matre. Idem in lib. 1 de Trinit. (cap. 10, ante mod.): a Cum Filius sit et Deus et homo; alia substantia Deus, alia homo. »

Qualiter his respondeant.

Haec autem in hunc modum determinant: quia cum dicitur aliud Verbum Dei, aliud homo; sive alia substantia Deus, alia homo: alterius naturae significatur Christus esse in quantum est homo, et alterius, in quantum Deus; et aliud natura qua est homo, et aliud 2 natura qua est Deus. Ut enim ait Joannes Damascenus (de Fid. orth. lib. 5, cap. 5, in princ.), in converse et inalterabiliter unitae sunt ad invicem natura, neque divina distante a propria simplicitate, neque humana aut conversa in Deitatis naturam, aut in non existentiam diuisa (3); neque ex duabus una facta composita natura. Composita enim natura neutri earum ex quibus componitur naturis hominibus, id est consubstantialis, esse potest, ex alteris periciens alterum; ut corpus ex quatuor elementis compositum, nec ignis nominatur, nec terra, nec aer, nec aqua, nec horum alicui hominution dicitur. Si igitur, secundum haereticos, Christus unius compositae naturae post unionem extitit, ex simplici natura conversus est in compositam, et neque Patri simplicis naturae existenti, neque matri est hominiosus; et neque Deus neque homo denominabitur, sed Christus solum: et erit hoc nomen, scilicet Christus, non personae ipsius nomen, sed unius secundum ipsos compositae naturae. Nos autem Christum non unius compositae naturae dogmatizamus; et hoc nomen, scilicet Christus, nomen personae dicimus, non monothropos, id est uno modo dicitur; sed duarum naturarum esse significativum, scilicet Deitatis et humanitatis: ex Deitate autem et humanitate Deum perfectum et hominem perfectum eundem et esse et dicitur ex duabus et in duabus naturis confunderi. Si ergo dicitur aliud esse Filius (4) Dei, aliud filius hominis, quia alterius est substantiae vel naturae in quantum est Filius Dei, alterius in quantum est filius hominis; non quod ipse Filius Dei et hominis sit illa duo diversa, id est duae diversae naturae.

Auctoritate confirmat determinationem.

Aperte enim Hilarius in 9 lib. de Trinit. (circa mod.) ait: a Cum non aliud sit filius hominis, neque aliud Filius Dei (Verbum enim caro factum est); et cum ille qui Filius Dei est, ipse et hominis sit filius; requiro quis in hoc Filio hominis sit glorificatus. Evidenter dicit non aliud esse Filium Dei, et aliud filium hominis; ex quo praemissa roboratur et approbatur determinatio.

(1) Sive contra Felicianum Arianum.
(2) Al. et alia.
(3) Nicolai optime reversa: Magistri textus mutata.
(4) Al. deest Filius.